זיל האידנא ותא למחר בליליא שדר קצייה להההוא דידיה למחר אתא לקמיה א"ל זיל קוץ א"ל הא מר נמי אית ליה א"ל זיל חזי אי קוץ דידי קוץ דידך אי לא קוץ דידי לא תקוץ את מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ניחא להו לבני רה"ר דיתבי בטוליה כיון דחזא דקא מעכבי שדר קצייה ולימא ליה זיל קוץ דידך והדר אקוץ דידי משום דריש לקיש [א]דאמר [1]התקוששו וקושו קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים: אבל אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא: איבעיא להו כנס ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא ר' יוחנן אמר [א]כנס מוציא וריש לקיש אמר כנס אינו מוציא א"ל רבי יעקב לר' ירמיה בר תחליפא אסברה לך להוציא כ"ע לא פליגי דמוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר אינו מחזיר וריש לקיש אמר מחזיר ר' יוחנן אמר [ב]אינו מחזיר משום דרב יהודה [ג]דאמר רב יהודה [ג]מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו וריש לקיש אמר מחזיר הני מילי היכא דליכא רווחא הכא הא איכא רווחא: לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי היא בחזקתה: אמר רב הונא [ד]נפלה חוזר ובונה אותה מיתיבי [ה]אין מסיידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה [ו]לקח חצר מסוידת מכוירת מפויחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוזר ובונה אותה איסורא שאני ת"ר [ז]לא יסוד אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן מותר ר"י אומר עירב בו חול הרי זה טרכסיד ואסור תבן מותר ת"ר [ח]כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין נטפל להן ר' יהושע אמר להן בני מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל אמר להם א"כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות אפשר בפירות פירות לא נאכל שכבר בטלו בכורים אפשר בפירות אחרים מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזרה ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר [ט]שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דכתיב [2]במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אלא כך אמרו חכמים [י]סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף [א]אמה על אמה אמר רב חסדא [ב]כנגד הפתח [י]עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמר רב פפא כסא דהרסנא [כ]עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב בת צדעא שנאמר [3]אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו' מאי על ראש שמחתי אמר רב יצחק [ל]זה אפר מקלה שבראש חתנים א"ל רב פפא לאביי [י]היכא מנח לה [ג]במקום תפילין [ח]שנאמר [4]לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר [ט]וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר [5]שמחו את ירושלים וגו' תניא אמר ר' ישמעאל בן אלישע מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין אלא [ס]אין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה ומיום שפשטה מלכות הרשעה שגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות ומבטלת ממנו תורה ומצות ואין מנחת אותנו ליכנס לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו אלא [ע]הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין:

הדרן עלך חזקת הבתים

רש"י

זיל האידנא. שהיה רוצה לקשט עצמו תחלה כדלקמן: אי קוץ דידי. אם שלי קצוץ כבר: כיון דחזא דמעכבי. הבין שבשביל כבודו שותקין על שלו: ולימא ליה זיל קוץ כו'. ואמאי א"ל זיל האידנא כו': התקוששו. הסר קש מבין עיניך תחלה כמו לקושש קש (שמות ה). כלומר קשוט עצמך: איבעיא להו כנס. לתוך שלו ולא הוציא עכשיו זיזין מהו שיחזור ויוציא לאחר זמן מי אמרינן דויתרה לבני רה"ר ואבד כחו או לא: (א) וריש לקיש אמר כנס אינו מוציא. קס"ד לא יוציא עוד זיזין לאבד כחו: ואיפכא איתמר. למוקמינן לרבי יוחנן כר"י דהלכתא כוותיה וקי"ל כרב יהודה בהך: מצר. שבין שתי שדות שהחזיקו בו והכא נמי הרי החזיקו בהך כניסה: איכא רווחא. כשיחזור כתלים למקומן אכתי איכא כל רוחב רה"ר וקתם רה"ר מרווח הוא: ה"ג אמר רב הונא נפלה כו' אי נמי ואם נפלה. ולא גרס שאם נפלה: חוזר ובונה אותה. להוציא זיזין כבתחלה: אין מסיידין. בית משום אבל בית המקדש: ואין מכיירין. צורות שצר בסיד. וי"מ דהיינו נמי סיוד אלא שהכיור לבן יותר: מפייחין. צורות של מיני צבעונים: נפלה אינו חוזר כו'. אלמא כל בנין שאינו רשאי לעשות בתחלה אם היה לו ונפל אינו חוזר ובונה. וגבי הוצאת זיזין לרה"ר נמי כיון דאי אפשר להוציא בתחלה אם נפל אינו חוזר ומוציא: איסורא שאני. מהיזיקא: חול או תבן. מכהה לבנונו: טרכסיד. בנין חזק וטוב ואף על פי שמשחיר קצת אסור: אפשר בפירות. ויפה אמרת ונפרוש גם מן הלחם: בפירות אחרים. שאין מביאים ביכורים אלא מז' המינין: שכבר נגזרה גזירה. חורבן ונתחייבנו להתאבל דכתיב שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה (ישעיה סו): במארה אתם נארים. קבלתם עליכם בגזירת ארור להביא המעשר אל בית האוצר דכתיב במלאכי (ג) הביאו את כל המעשר וגו' ואעפ"כ ואותי אתם קובעים אתם גוזלים את המעשר ואת התרומה כדכתיב האם ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה: הגוי כולו. כלומר וכל הקהל כולו קיבלו את הגזירה ומסתמא אם לא היו כולן יכולין לעמוד בה לא היו מסכימין ורובן ככולן. אלמא לא חשיבא גזירה אא"כ רובן יכולין לעמוד בה: אלא כך אמרו חכמים כו'. מסקנא דמילתיה דרבי יהושע היא: כסא דהרסנא. קערה של מאכל דגים מטוגנין בשמנן בסולת: בת צדעא. טנפ"ל שרגילות לסוד שם ולהשיר[כ] שערן: שנאמר אם אשכחך וגו'. אכולהו קאי: אפר מקלה. אפר הכירה השרופה באש קרוי כן. ומשום דאיכא אפר פרה נמי הוצרך לפרש כן: פאר תחת אפר. מכלל שהיו רגילין ליתן אפר במקום פאר דהיינו תפילין כדכתיב פארך חבוש עליך (יחזקאל כד): לשבוע הבן. מילה שהיא לסוף ז': ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו. בענין טוב ולא ע"י עובדי כוכבים ומלות לא יבטלו עוד: אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין. כמה שלוקחין נשים שאינם סבורים שיש איסור בדבר: ואל יהיו מזידין. דמשום דלא יוכלו לעמוד בה יבטלוה ונמצאו מזידין הלכך לא גזרינן:

תוספות

נפלה אינו חוזר ובונה אותה. השתא ס"ד דבית שבנה בזמן שבהמ"ק קיים ונפלה חוזר ובונה וכשלקח חצר המסוידת הרי זו בחזקתה לכל זמן שהיא קיימת יש לנו לתלות שבהיתר עשה בזמן שבהמ"ק קיים אבל כשנפלה תלינן שבאיסור נעשית לאחר חורבן ומש"ה פריך אדרב הונא אמאי חוזר ובונה אותה כיון דנפלה אית לן למיתלי שבאיסור הויא ומשני איסורא שאני דאפי' ודאי נבנה בהיתר כי נפלה אסור לבנותה ולסייד: מים לא נשתה [וכו'] שתקו. וא"ת אמאי לא אהדרו דאפשר במי בורות דפסולין לניסוך כדמשמע בסוכה (דף מח.) ואומר ר"י דדבר דהוי ממין שעושין בו ניסוך חשיב כמו דבר עצמו דאי לאו הכי תקשה לישתו יין מבושל דפסול לנסכים ואין להקשות דאפשר במי תותים ויין תפוחים שלא היו יכולין לסבול (ב) שלא לשתות כלל מים: דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא נשים. תימה הכתיב פרו ורבו ושמא על אותן שכבר קיימו פריה ורביה קאמר והיינו זרעו של אברהם כלה שלא יוליד אלא בן ובת: מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. בדבר שאין ידוע אם יקבלו כשנמצא כהן אם לאו צריך למחות כדמוכח בפ' במה [בהמה] (שבת דף נה. ושם ד"ה ואע"ג) דאמרה מדת הדין (ג) אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי ונענשו אבל בדבר שאנו יודעים בבירור שלא יקבלו אמרינן מוטב שיהיו שוגגין וכו' (ו):

הדרן עלך חזקת בתים

עין משפט נר מצוה

רצג א ב ג מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הל' כו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קיז סעיף ג:
רצד ד מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף ג:
רצה ה ו ז ח ט מיי' פ"ה מהל' תענית הל' יב סמג עשין מד"ס ג טוש"ע א"ח סי' תקס סעיף א:
רצו י כ ל מ מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף ב [וברב אלפס תענית דף קטע:]
רצז נ טוש"ע א"ח סי' תקנד סעיף כה:
רצח ס מיי' פ"ב מהל' ממרים הלכה ה סמג עשין קיא:

מוסף רש"י

מיצר שהחזיקו בו רבים. לעשותו לגן דרך, אסור לקלקלו. ואע"פ שהוא של יחיד (לעיל כו:) שהפסידו ותקנוהו לשלוך והבעלים ידעו ושתקו, דודאי לרבים מחל (לקמן ק.). לא יסוד אדם את ביתו בסיד. לאחר חורבן, משום אבילות של ירושלים (שבת פ.). חול או תבן. שלא יהא לבן כל צרכו (שם). טרכסיד. סיד חזק ומתקשה יותר משאם לא עירב בו (שם). פאר תחת אפר. ש"מ במקום תפילין דכתיב בהו (יחזקאל כד) פארך חבוש עליך אמרינן אלו תפילין, ומתרגמינן נמי טוטפתך הוין עלך, והיכא מניחין תפילין במקום שמוחו של תינוק רופף (מנחות לז.). הנח להם לישראל. בדבר שהרגילו בו ולא יחזרו בהם, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. לעבור כשידעו ולא ימנעו בכך (ביצה ל.).
הדרן עלך חזקת הבתים

רבינו גרשום

כיון דחזו דמעכבי. להאי אמר ש"מ דלא ניחא להו ומשום יקרא דידי שתקי: איבעיא להו כנס לתוך שלו ולא הוציא. זיזין באותה שעה באותה כניסה מהו שיחזור ויוציא לאחר זמן. מי אמרי כיון דלא הוציא בתחלה באותה כניסה ויתרה לבני רה"ר או לא: ר' יוחנן אמר. לרשותו מוציא בה זיזין כל זמן שירצה. וריש לקיש אמר כנס אינו מוציא לאלתר אינו מוציא שוב: להחזיר כתלים למקומן. כמו שהיה: אבל רה"ר מצר שהחזיקו בו [רבים]. שכבר דשין באותה כניסה: ה"מ. דאסור לקלקלו היכא דליכא רווחא טפי ברה"ר: אין מסיידין. שאין עושין ציור מן הסיד עצמו כמו שעושין בנאין: אין מפייחין. שאין מלבנין בית לאחר שמצייר בזמן הזה מפני איבול בהמ"ק: אין חוזר ובונה אותה. באותו סיד וכיור: איסורא שאני. שאסרו חכמים מפני איבול: אבל אם [כן] עירב בו חול. שלא יהא לבן כל כך: הרי זה טרכסיד. השביחו מפני שאע"פ ששחור כמעט נעשה חזק ונדבק ביותר: אפשר בפירות אחרים. שלא היו מביאין בכורים אלא משבעת המינין: שתקו. שא"א לחיות בלא מים: במארה אתם נארים. כשאתם גוזרים מארה גזרה ואותי אתם קובעין בהם בהסכמתכם. אי איכא הגוי כולו שיכולין לעמוד בה אין. מקוימת הגזירה ואי לא לא: בת צדעא. לא שלא תובין צדעא בשורק שלא תיתפור ממנה שיער: כנגד הפתח. כדי שתהא נראה:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין יח. יט. ב"מ קז:, ב) ב"ק כח. לעיל יב. כו: לקמן ק., ג) שבת פ: [תוספתא סוטה פט"ו], ד) [תוספתא שם], ה) ע"ז לו. הוריות ג: [ב"ק פט:], ו) [תוספתא פ"ב], ז) [תענית טו.], ח) [מיכה שנאמר ליתא ברב אלפס], ט) [שם בתוספתא תענית ל:], י) [שבת קמח: ביצה ל.], כ) בע"י: כדי להשיר, ל) [וע"ע תוס' ע"ז ד. ד"ה שהיה בידם].

תורה אור השלם

1 התקוששו וקושו הגוי לא נכסף: צפניה ב א
2 במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כלו: מלאכי ג ט
3 אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני: תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי: תהלים קלז ה-ו
4 לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת רוח כהה וקרא להם אילי הצדק מטע יי להתפאר: ישעיהו סא ג
5 שמחו את ירושלם וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה: ישעיהו סו י

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וריש לקיש אמר כנס אינו מוציא. נ"ב [חסר ההתחלה ונאמר זה הלשון] ומאן דקא מיבעי ליה נמי לא קא מיבעי ליה אלא בלהחזיר כו' והכי קא מיבעי ליה הא דתנן אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא ומשכנס מחל לבני רה"ר ושוב אינו יכול להחזיר כתלים למקומן אלא מוציא זיזים כלתוד או דלמא ה"ק כונס לתוך שלו ומוציא והשתא הוא כיון דכבר הוציא זיזין אינו מחזיר כתלים למקומן דכבר מחל לבני רה"ר אבל אם לא הוציא הזיזין עדיין אלא כנס בלבד מחזיר כתלים למקומן ומאי דקאמר מהו שיחזור ויוציא ר"ל מי בעינן דמוציא זיזין ואח"כ שוב לא יחזיר הכתלים למקומן או דלמא אינו מוציא לפי שמחזיר הכתלים למקומן וממילא אם הוציא שוב אין יכול להחזיר ובזה לא נצטרך לפרש דמאי דקאמר ואיפכא איתמר משום דר' יוחנן מוקמינן כרב יהודה כמו שפירש רשב"ם: (ב) תוס' ד"ה מים וכו' שלא היו יכולין לסבול בלא שתיית מים הס"ד: (ג) ד"ה מוטב וכו' דאמרה מדת הדין רבש"ע אם לפניך:

לעזי רש"י

טנפ"ל [טינפל"א]. צדעה, צדעות.

לשבוע הבן. שעושין לסוף שבעה: שיהיו שוגגין. שיבטלו אותו: דין בשוגג ואל יהיו מזידין שאם נגזור גזירה יהיו מבטלין אותה במזיד שלא יהיו יכולין לעמוד בה שלא לישא אשה: הדרן עלך חזקת הבתים

א) תולי צ"ל שלא תעביר לצעת בשרך כדי שתיפול ממנה שער.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com